

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarja 1903. Leto XX.

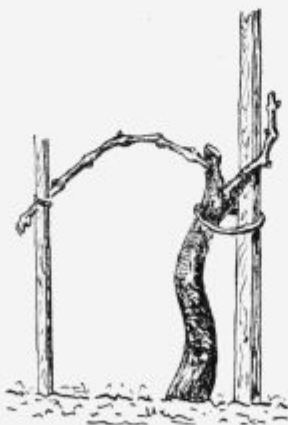
Obseg: O vzgojnem in vsakoletnem obrezovanju cepljenih trt na Štajerskem ob kranjski meji in na Dolenjskem. — Gnezdilnice ali umetne dupline barona Berlepša. — Slovensko mlekarstvo in južnoafriški trg. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

O vzgojnem in vsakoletnem obrezovanju cepljenih trt na Štajerskem ob kranjski meji in na Dolenjskem.

(Dalje.)

Cepljene ameriške trte res zahtevajo, da se „bolj obkladajo, zaradi tega pa vendar še nikakor ni potrebno, da bi se v tem oziru odveč storilo ter bi se tako obrezovale, da bi se izgubil pravi smoter obrezovanja, da bi se izgubila vsa pravilnost, načelnost pravilnega obrezovanja in da bi se vsled tega redilna sposobnost zemlje tako izkoristila, da bi jo bilo le težavno z obilno ter v kratkih presledkih ponavljajočo se gnojitvijo nadomestiti. Da izgine pri tako izpeljanem obrezovanju trt njega pravilnost, pravo načelo, postane vinogradniku jasno, če preudari, kaj se s pravilnim, načelnim obrezovanjem na trti pravzaprav doseči namerava, oziroma nameravati more, in če se potem presodi, v koliko se s tem obrezovanjem pravilnosti, načelnosti resnično ustreže.

Poglejmo, kaj se od pravilnega, načelnega obrezovanja trt v vinogradih zahteva.

Podoba 8.

Podoba 9.

1. Zahteva se to, da se trte v starem lesu (v deblih, stegnjenicah) prehitro ne zdaljšujejo, oziroma ne vzdigujejo, marveč da ostane stari les omejen na majhen del, ker sicer postane v vinogradu v kratkem času velik lom, dosti prevelika goščava, kar dobroto vina zelo zmanjšuje, vse obdelovanje pa obtežuje, draži.

2. Od pravilnega, načelnega obrezovanja se zahteva v rodovitnosti trte neka gotova zmernost. Obrezovanje ne sme v trti povzročiti prevelike rodovitnosti, pa je tudi ne sme preveč zadrževati, takorekoč zatirati, kajti v prvem slučaju se trte prehitro izrode, v drugem se pa njih obdelovanje premalo izplača.

3. Od pravilnega, načelnega obrezovanja se zahteva, da je po njem jasno določeno, na katerem delu naj trta v prvi vrsti rodi les za bodoče leto, in v drugi šele grozdje v tekočem, na katerem naj pa v prvi vrsti rodi grozdje v tekočem letu in izjemoma le tudi les za bodoče leto. Ta dva namena morata biti na pravilno obrezani trti vidna na prvi pogled, in sicer v tem, da se pri rednem vsakoletnem obrezovanju palcu (čepu, rezniku) prisodi naloga, da rodi les za bodoče leto, napnencu (šparonu, locnju) pa, da rodi grozdje v tekočem letu. V dosego tega smotra morajo

biti napnenci vedno na dveletnem lesu, palci pa smejo biti tudi na večletnem, če ni mogoče, da bi bili i oni na dveletnemu lesu.

Poslednje je seveda najboljšje, ker so potem tudi palci v tekočem letu rodovitni. Če se vsakoletno obrezovanje uredi po tem načelu, potem trte lahko popolnoma pravilno obrezuje tudi tisti, ki z njimi še nikoli ni imel posla. Saj ni pač treba drugega, kakor da se mu dobrega pojasni, kaj je na trti enoletni, kaj dveletni in kaj večletni les, ter se mu dopove, na kakem lesu naj narezuje palce, na kakem napnence, in na koliko oces te, na koliko one. Da, izvežban vinogradnik si po tem načinu lahko upa trto pravilno obrezati z zavezanimi očmi, ker lahko tipajoč določi, kje mu je narezati nov palec, kje nov napnence in kaj mu je popolnoma odstraniti.

4. Od pravilnega, načelnega obrezovanja se mora zahtevati tudi to, da je tako izvedeno, da se na trti lahko izvaja tudi poletnje obrezovanje, mandanje in skrajševanje poganjkov. To delo je pa ravno jako važno, kajti ono varuje trto na eni strani (na napnencu) pred nepotrebno množino novega lesa, ki iz zemlje brez vse potrebe izvleče jako dasti redilnih snovi, na drugi strani (na palcu) nam pa zagotovi močan mladi les za prihodnje obrezovanje.

Če sedaj primerjamo trtno obrezovanje, kakršno se zvršuje v novih štajerskih, ob Savi ležečih vinogradih, s tukaj naštetimi štirimi točkami pravilnega, načelnega obrezovanja, najdemo, da se razen prve točke z njimi ne ujema. Glede prve točke se ujema, kajti vzgojno obrezovanje, kakor se izvršuje, in vsakoletno, s kakršnim se na vzgojenem deblu nadaljuje, ne dopušča, da bi se trta v starem lesu prehitro zviševala, oziroma podaljševala, ter tako goščavo v vinogradu povzročala. Glede druge in naslednjih dveh točk je pa že povsem drugače. Tolika množina in tako dolgih palcev ter napnencev na eni sami trti (podobe 5., 6., 7. v zadnji številki) ji pač ne prizanaša, marveč jo sili še celo k preobilni rodovitnosti, čeprav ne grozdja, pa lesa. Palci in napnenci, ki so pravilno puščeni na dveletnem lesu, rode kaj mnogo grozdja, oni na starem lesu (na deblu ali stegnjenju) pa lesa, mladja, ki se ga za prihodnje obrezovanje nikakor ne more vsega porabiti; in prideluje se v vinogradu les, pridelujejo se drva brez vse potrebe. In ta les ni poceni! Glede tretje in četrte točke pravilnega ali načelnega obrezovanja pa v omenjenem obrezovanju seveda že skoraj sledi ni. Namen, da bi se pridelovanje lesa za prihodnje leto ločilo od pridelovanja grozdja v tekočem letu, ni ločen; saj so vendar palci z napnenci neredno pomešani, ne oziraje se tudi na to, na kakem lesu so puščeni, in istotako ne oziraje se na njih število na trti. Odločno najmanj se pa pri tem obrezovanju računa s četrto točko pravilnega obrezovanja, z mandanjem in skrajševanjem poganjkov, torej z prekristnim poletnim obrezovanjem. To delo je pri tolikih poganjkih na trti, pri taki goščavi, kakršna nastane vsled preobilnih poganjkov, če že ne nemogoče, pa vsaj tako zamudno, da se ga skoraj ne kaže lotiti.

Zdaj pa si oglejmo vzgojno in vsakoletno obrezovanje v novih dolenjskih vinogradih. Tukaj se je opustila zelo popolnoma prejšnja visoka vzgoja, že celo se je pa opustila preslična vzgoja, ki je bila prej po Belokranjskem prav priljubljena. V novih dolenjskih vinogradih je stopila namesto prejšnje visoke vzgoje vobče veliko nižja, in vsakoletno obrezovanje je zelo podobno francoskemu ali Gvignotovemu obrezovanju.

Visokost trtnih debel znaša v novih vinogradih le 50, 60, kvečjemu do 100 centimetrov, in na teh se pušča po en palec treh očes ter po en napnence šestih ali pa tudi več očes. Palec je v prvi vrsti namenjen pridelovanju lesa za bodoče leto, napnence pa pridelovanju grozdja v tekočem. Podoba 8. predločuje tako obrezano trto. Resnica je pa res, da se tako pravilno, kakor ta podoba kaže, po vsem Dolenjskem trte ne obrezujejo; večje ali manjše, pa vendar ne zelo bistvene spremembe se že tu pa tam nahajajo. Resnica je pa tudi to, da se je štajersko obrezovanje, ki je o njem bil dosedaj govor, že močno tudi po Dolenjskem pričelo širiti, posebno okoli Krškega, Rake, pa tudi dlje že sega.

Ker smatram to vzgojo ter vsakoletno obrezovanje (podoba 8.) za veliko boljše mimo štajerske, ki je o nji bil dosedaj govor, sem si jo namenil posebno gorko priporočati Dolenjcem ter jo popisati, da bi se bolj razširila. Pri tem sem si popolnoma svest, da se bo marsikdo izpodtikal nad visokostjo te vzgoje, češ da je previsoka (50, 60 do 100 cm), in pa nad dolgostjo rodovitnega lesa — napnencev. Dognana stvar je namreč med pravimi strokovnjaki že zdavnaj to, da čim nižje so trte v starem lesu, čim bliže torej grozdje visi nad zemljo in čim krajši je rodovitni les, tem bolje grozdje dozoreva in tem finejše vino daje. To morajo seveda posebno v severnih vinorodnih deželah upoštevati. Če hočejo tudi tu pridelati dobra, fina vina. Dobra, fina, kakor pravimo kvalitetna vina pa moramo skušati dandanes pridelovati tudi na Dolenjskem, saj je pač preočito, da je nizkim vinom, da je „čvicku“ odklenkalo. Vsak hoče piti le dobro, močno vino, in naj bo tudi drago. Po Dolenjskem bi na prav nizkih trtah in pri prav kratkem vsakoletnem obrezovanju lahko pridelovali veliko boljše vina kakor na višjih in bolj na dolgo obrezanih trtah. Prikladna bi bila posebno taka vzgoja in obrezovanje kakor na Nizeavstrijskem, kjer pridelujejo posebno fina kvalitetna vina. Tako glavno vzgojo in prav kratko palčnato obrezovanje predločuje podoba 9. Ta vzgoja bi imela za Dolenjsko tudi še to veliko korist, da bi se lahko trte čez zimo z zemljo zasipale ali ograbale kakor pravimo, ter bi se tako obvarovale pred zimskim pozebenjem.

Pa kaj pomagajo vse te prednosti, ko nam pa naše dolenjsko podnebje ne dovoljuje, da bi se z njimi okoriščali. Na Dolenjskem ob času trgatve skoraj sleharno leto dež nagaja, tako da nam hoče še pri višji trtni vzgoji vse grozdje segniti. Kaj pa bi bilo z grozdem pri takih podnebnih razmerah, če bi viselo tik zemlje? Segnilo bi nam kar vse. Pozabiti pa tudi ne gre na to, da bi imeli pri tako nizki vzgoji ter tako kratkem obrezovanju z „rapami“ in „čarovniškimi metlami“ veliko več nadloge, kakor jo že zdaj imamo.

(Dalje prih.)

Gnezdilnice ali umetne dupline barona Berlepša.

V sedanjemu času, ko se vsled vedno naraščajoče bede še bolj kakor vsled vedno bolj priljubljenega športa ptičjega lova onstran černožltih kolov, v sosednji Italiji, naše koristne, ljubke gozdne ptičke bolj love in more kakor so se prejšnje čase, se število naših krilatih pevcev čimdaljebolj manjša.

Kmetijstvo že čuti to zlo; gozdarstvu, vrtnarstvu in še bolj sadjarstvu vsled pomanjkanja ptičev grozi nevarnost.

Tu se gre za ptice selivke, ki se na pomlad iz toplih krajev vrnejo k nam, pri nas ostanejo čez pomlad in poletje in se jeseni zopet preselijo na jug.

S kakim veseljem pozdravljamo vračajoče se lastovice, slavca, kralja krilatih pevcev, penico črnoglavko, škranjčka in druge! Veliko se jih vrne, a mnogo, 10krat toliko jih za vedno izgine v nikdar sitih želodcih polentarjev tičežrcov — barbarov v pravem pomenu besede!

Čeprav ti nežni nedolžni ptički pri nas ostanejo le nekaj mesecev, vendar nam v tej kratki dobi svojega bivanja v naših vrtih, livadah in šumah koristijo toliko, da zaslužijo, da se z njimi nekoliko pobavimo.

Za danes so te vrstice namenjene v prvi vrsti onim ptičem, ki gnezdijo v duplinah, ki nam zveste ostanejo vse leto, nas na jesen ne zapuščajajo, marveč ostajajo pri nas ne samo spomladi in poleti, ampak tudi pozimi, ko trpe glad in mraz ter prenašajo viharne snežne dneve itd.

Ker so te koristne ptice pri nas vse leto, nam razmerno še več koristijo kakor ptice selivke, kajti te ptice, katerim prištevamo vse vrste senic, plezavce in žolne, živé izključno od gosenic, črvičev in drugih škodljivih mrčesov.

Koliko baš te ptice koristijo, se razvidi iz dejstva, da v vseh naprednih deželah, na pr. v Švici, Danski, Nizozemski, Norveški in Švedski, posebno v Nemčiji te ptiče v zimskem času krmijo. Posebno v Nemčiji, kjer ni skoraj večje vasi, kjer bi ne bilo podružnice katkega društva za varstvo gozdnih ptičev, se v vsaki še tako majhni vasi, in to še velikokrat na povelje županstev, te koristne ptice krmijo pred šolskim poslopjem ali tudi pred župniščem. V to svrho se nabirajo denarni darovi jeseni. S to vsoto nakupi županstvo za krmljenje potrebna semena in jih izroči voditelju šole, da jih porabi za krmljenje, in ta prevzame ta posel rade volje brezplačno ter preskrbuje krmljenje v pričo šolske mladine.

Zavedno ljudstvo severnih dežel (pri nas v Avstriji Češka in Moravska v tem oziru nadkrilujeta vse druge avstrijske dežele) vidi že v tem korist, da koristni ptiči ostajajo v vrtih in ves dan po njih iščejo pod lubjem ličink itd.

Vendar pa se, žal, tudi število teh ptičev krči! Zakaj in na kak način, se bo vprašalo, ker vendar ti ptiči čez zimo pri nas ostajajo in ne zaidejo tako lahko v toli pogubonosno jim Italijo?

Odgovor na to je kaj legak. Deloma je vzrok tudi pri nas naraščajoča beda, ki često povzroča izsekovanje gozdov. Mnogo debel, ki so ota in imajo ugodne dupline, kjer so ptice mirno gnezdile leta in leta, pade pod sekiro drvarjev. Deloma je pa vzrok napredek v gozdarstvu, vrtnarstvu in sadjarstvu. Gospodarni posestniki gozdov dajo gozde iztrebiti, kar so mnogokrat že po postavah zavezani storiti; na ta način se posekajo vsa stara drevesa z mnogokrat otlimi debli. Pameten sadjar tudi ne bo rok križem držal in ne bo mirno gledal starikavih, ne več rodovitnih dreves na svojem vrtu, marveč bo, če mu je na napredku kaj

ležeče, stara, mnogokrat ota drevesa dal posekati in jih nadomestiti z mladimi in žlahtnejšimi drevesi.

Napredek mora biti, in kdor ne napreduje, mora sčasom poginiti!

Tako se uničujejo najkoristnejšim ptičem dupline, kjer morejo gnezditi, in naravna, a žalostna posledica temu je, da se ti ptiči izgublajo, ker so primorani naše kraje zapustiti in si poiskati drugih, kjer najdejo, kar se jim je tu uničilo, namreč drevesa, kjer lahko gnezdijo. Pomikajo ali selijo se polagoma proti vzhodu, tja v mogočno Rusijo, kjer se še nahajajo neizmerno veliki gozdi, kamor še ni stopila človeška noga, kjer so medvedje, risi in volkovi še neomejeni gospodarji.

Ravno zaradi tega so poznavalci ptičev in pa gospodarni kmetovalci v severnih evropskih deželah pričeli misliti o napravah umetnih duplin. Najprej so začeli izdelovati navadne skrinjice iz desak, kamor so vrezali izletalnice ali žrela, in so jih potem razobešali po drevju; a samo škorci so se poprijeli teh gnezdilnic. Pričelo se je z izdelovanjem duplin iz žgane gline. Ker so pa bile te dupline v poletnem času vsled pritiskajoče vročine ptičem pregorke, so bile popolnoma neporabne. Nato so pričeli z izdelovanjem duplin iz prepajane (namočene) klobučine, a tudi te niso bile porabne in so bile vrhute predrage. Na zadnje so pričeli po navodilih Okena in Glogerja, posebno pa visokozaslužnih ptičjih poznavalcev Liebeja in dr. Russa z izdelovanjem duplin iz kosov, nažaganih iz hlovov. Te so bile dosti boljše, ker so bile vsaj na zunaj enake naravnemu drevju, po notranjosti pa še vedno niso bile naravne in so bile zato tudi bolj ali manj neporabne.

To je napotilo barona Berlepsa (Berlepsch), da se je začel temeljito baviti z reševanjem tega vprašanja. V jesenskem času je dal iz svojih vrtov in gozdov nekaj dreves, v katerih duplinah so čez poletje gnezdile žolne, posekati in jih po dolgoti prežagati na dva dela.

Našel je, česar je iskal; in kar pred njim ni prišlo nikomur na misel, se je posrečilo njemu; dognal je, da so bile vse dupline prežaganih debel druga drugi skoraj enake, podobne botelki. Naloga je bila torej rešena.

Na podlagi teh naravnih duplin je pričel izdelovati umetne dupline, ki so po svoji notranjosti naravnim duplinam skoraj popolnoma podobne ali enake.

Te gnezdilnice priporočajo vse nemške kmetijske družbe, vsa ptičeslovska društva ne le v Nemčiji, marveč tudi v drugih severnih deželah kar najtopleje, ker je z njimi baron Berlepš, ta umni poljedelec, čebelar, vrtnar in marljivi poznavalec ptičev dosegel pravcate velikanske uspehe.

Naj popišem tako umetno duplino. Iz 25letne prakse izišla gnezdilnica (pod. 10.) je posneta po naravnih duplinah, kjer gnezdijo žolne. Iz prereza (pod. 11.) je razviden način, kako so te gnezdilnice (valilnice) izdelane. Gnezdilnica sama obstoji iz kosa zdravega debla. Duplina v gnezdilnici je

Podoba 10.

Podoba 11.

Podoba 12.

zgoraj ozka in se nizzol polagoma razširja ter se konča s plitvo rupo. Žrelo (izletalnica) od zunaj na znotraj — pod okljukom 4 stopenj, — nekoliko napeto, zabranjuje, da ne more mokrota noter. Robova žrela sta na zunaj in znotraj nekoliko obrezana ali obpiljena. Nadomestilo za v vsaki naravni duplini nahajajoče se grbaste stene so tej gnezdilnici vrezani kaki 3 ostri žlebiči, da se ptičja noga laže oprijema stene. Strešna deska in letvica, ki je nanjo gnezdilnica pritrjena, sta iz najmanj 20 mm močnega hrastovega lesa. Prva se pritrdi s 3 ali 4 vijaki na vrh gnezdilnice, druga z enim vijakom in z enim vijaku podobnim žrebljem, ktere ga glava nima zareze, na gnezdilnico po nje dolgoti, in v tem stanu se gnezdilnica tako na drevo obesi, da se letvica zgoraj pritrdi na deblo z vijakom, zdolaj pa z žrebljem. Korist in porabnost tu opisanih umetnih duplin sta dobro označeni po velikanskih uspehih, ki jih je z njimi dosegel baron Berlepš.

V šte. 49. z leta 1902 časnika „Königsberger Land- und Forstwirtschaftliche Zeitung für das nord-östliche Deutschland“ piše I. Thienemann, voditelj ptičje opazovalnice v Rossitenu naslednje: Uspehi, ki smo jih dosegli z gnezdilnicami barona Berlepša, so nas presenetili. Jaz morem o poskusih, ki jih je naredila ptičja opazovalnica v Rossitenu, sporočiti naslednje. Leta 1901 se je omenjenemu zavodu prepustilo 100 gnezdilnic. Pozno smo jih že dobili, ko se je čas za parjenje in valjenje ptičev že naglo bližal, tako da se je smatral čas za izobešanje že za skrajno neugodnega; vendar smo bili z uspehom prav zadovoljni, kajti že prihodnji dan po izobešanju se je poslužilo več vrst senic omenjenih gnezdilnic; tudi par črnoglavih muharjev se je prikazalo, katerih prej na opazovalnici ni bilo videti. V teku malo časa se je število senic, ki so izobešene gnezdilnice zasedle, močno povečalo, in je tu omeniti, da je bilo na tej opazovalnici prej zaradi pomanjkanja otljih dreves le malo senic. Torej se da tu dokazati, da so se senice in druge duplovalilke takoj udomačile, in sicer v tujem jim kraju, in so začele valiti, kjer so našle udobno priliko za valjenje; dokaz za to, da se dajo te prekornostne ptice v vsakem kraju, kjer je pomanjkanje ptičev že občutljivo, s temi tu označenimi gnezdilnicami naseliti. Drugo leto se je v Rossitenu v teh gnezdilnicah naselila tudi vrtoglavka.

Tudi vladni svetnik profesor dr. Rörig je v največjem času napravil mnogo poskusov s temi gnezdilnicami. Na njegov predlog je nemško kmetijsko ministrstvo veliko množino teh gnezdilnic velikosti A in B dalo izobesti v več državnih nadlogarijah in jih natančno opazovati. Tudi tu je bil uspeh popoln in presenetljiv.

Uspeh je pa in bo le tedaj popoln, če se te gnezdilnice izobešijo pravilno in natančno po navodilu tvrdke, ki jih izdeluje. Najpripravnější čas za izobešanje je od 15. listopada do 28. svečana. V sili se da porabiti še čas v sušcu in v malemu travnu. — Vse gnezdilnice morajo viseti navpično, ali pa, kakor kaže podoba 12., naprej (duplina B), in nikdar nazaj (duplina S). Dupline morajo vsekakor trdno viseti in se nikakor ne smejo majati. — Izletalnica ali žrelo se obrne južno-vzhodno, nikakor pa ne proti severu.

Tu bi se dalo ugovarjati, da bi se takih gnezdilnic poprijeli le vrabci in polhi. Istina; tu je pa pokončevanje edino sredstvo. Vrabcev in polhov ni škoda. Kar vrabec koristi na pomlad, toliko škoduje v poletnem času na njivah v žitu in prosu. Nekteri nemški ptičeslovci so dognali, da tamkaj tudi ni zlahtnih pevcov, kjer je pri kaki hiši ali na vrtih obilo vrabcev.

Kar je cigan za človeško, to je vrabec za ptičjo družbo; rajši kakor bi poslušali neprijetno čivkanje, ta neprestani vrišč vrabcev, rajši se zlahtni pevci umaknejo tem ptičjem ciganom. V istini, vrabci preganjajo iz gnezd lastovice, pastaričice, domače in vrtne rdečerepke in muhovčke, kjer le morejo. Odkar na pomlad neki posestnik in lovec A. D. v naši vasi pridno strelja vrabce, imamo tu veliko več lastovic.

Baron Berlepš je, kakor piše v svoji knjigi „der gesamte Vogelschutz“, izdal prejšnja leta po 40 do 50 mark, in izda še sedaj vsako leto 30 mark za uničevanje vrabcev.

Barona Berlepša gnezdilnice se že po jako nizki ceni in trpežnosti same priporočajo. Izdelujejo se v 6 velikostih pri tvrdki Hermann Šajd (Scheid) v Bürenu (Vestfalsko) na Nemškem, in je tu izrecno omeniti, da baron Berlepš ni v nikaki denarni zvezi z omenjeno tvrdko, a pridržal si je samo strogo nadzorstvo v izdelovanju njegovih gnezdilnic. Duplina A stane le 60 nemških vinarjev. V njej gnezdi vseh 5 vrst senic, kakor: velika senica (parus major), plavček (parus coeruleus), musa (parus palustris), menišček (parus ater), čopka (parus cristatus), potem brglez (sitta europaea), plazirec (certhia familiaris), vrtoglavka (junco torquilla), črnoglav muhar (muscipapa atricapilla), vrtna rdečerepka (eritacus floricurus), mali detal (dendrocopus minor).

Duplina B stane 80 vinarjev. V njej gnezdi: škorec (sturus vulgaris), veliki detal (dendrocopus major), srednji detal (dendrocopus medius), vrtoglavka, brglez, muhar, rdečerepka, senica. Zadnjih 5 vrst uporablja duplino A in duplino B, vobče pa zadostuje za teh 5 vrst duplina A.

Duplina C stane 2 marki in 20 vinarjev. V njej gnezdi: zelena in siva žolna (picus viridis in p. canus), smrdokavra (upupa epops).

Duplina D stane zopet 2 marki 20 vinarjev. V njej gnezdi: duplar (golob) (columba oenas), zelena vrana (coracias garrula), smrdokavra, postolka (falco tinnunculus), kavka (corvus monedula), čuk in mala sova.

Duplina E stane le 75 vinarjev. V njej gnezdi hudournik (micropus apus).

Duplina F stane zopet le 55 vinarjev. V njej gnezdi: domača rdečerepka (eritacus titis), muhovček (muscipapa grisola), pastaričica (motacilla alba). Če je kdo že preiskoval naravne ptičje dupline, je našel na dnu samo nekaj lesne moke in prsti. To dvoje ptice duplovalilke neobhodno potrebujejo, ker le na tej podlagi valijo. V to svrhu dodaja tvrdka Šnajd vedno nekaj take lesne moke in prsti iz močvirnate zemlje, ter se mora vedno pri izobešanju duplin vsuti te snovi, in sicer v duplino A $\frac{1}{40}$, v duplino B $\frac{1}{20}$, v duplino C in D $\frac{1}{4}$ litra.

Kakor sem že v začetku omenil, te koristne ptice v hudem zimskem času mnogo trpe vsled gladi in jih mnogo vsled pomanjkanja živeža tudi pogine. Neobhodno je torej potrebno, da jih v vsaki vasi krmijo, posebno pa takrat, ko je drevje močno zasneženo, ali po kakem zimskem deževju, ko se vreme hitro zjasni in zmrazne. Takrat zamrzne vsa mokrota na drevju in drevesa so nekako pokrita z ledeno skorjo; takrat ptiči ne morejo do lubja, in če to traja nekaj časa, morajo poginiti.

Tudi za to je baron Berlepš izumil pičo za ptice duplovalilke, ki jim dobro služi in je cenejša od vsake druge hrane, posebno ker je vrabci in drugi taki ptiči ne marajo; obstoji pa iz naslednjih snovi:

posušenega in zmletega pšeničnega kruha	150 gramov
posušenega in zmletega govejega ali konjskega mesa	100 "
konopelj	200 "
" zmlatih	100 "
maka	100 "
makove moke	50 "
belega prosa	100 "
ovsa	50 "
posušenih bezgovih jagod	50 "
solčnih rož pešek	50 "
posušenih mravljinčnih jajec	50 "

1000 gramov.

Razmerje teh tu navedenih suhih snovi k masti je 11 : 14. Torej na kilogram suhih snovi spada 1273 gramov loja, ki se raztopi in se z njim zalijejo suhe snovi. Vsa tvarina se potem vlije v zato narejena lesena koritca, ki se po strjenju snovi izobesijo po drevju.

Tudi to pičo po jako nizki ceni razpošilja tvrdka Herman Šajd.

Končno naj tu še omenim knjigo „Der gesamte Vogelschutz, seine Begründung und Ausführung von Hans Freiherrn von Berlepsch“.

Ta velevažna knjiga je izšla od leta 1899. že v 3. izdaji. Dokaz za nje vrednost, da je bila prevedena tudi že na angleški, francoski, holandski, italijanski, ruski in švedski jezik.

Dobiti je pri zalagatelju: Fr. Evgenu Köhlerju, Gera, Untermhaus. Cena knjigi je 1 marka. Naj bi te koristne in velevažne knjige ne manjkalo v nobeni farni in šolski knjižnici!

Slednjič je tu še omeniti, da sta ravno na polju ptičeslovja in varstva gozdnih ptičev 2 važna stanova poklicana narodu neizmerno koristiti; to sta velečastita duhovščina in velečenjeno učiteljstvo. Naj bi ta dva roko v roki delovala v dosego tega koristnega in plemenitega namena in naj bi v ta namen vzgajala že nedolžna srca šolske mladine.

Kar se pa tiče tu opisanih gnezdilnic, bi bilo najbolje, da bi jih imela c. kr. kmetijska družba Kranjska v Ljubljani v zalogi in bi jih razpošiljala po naročilu kmetijskih podružnic.

R. Schrey.

Slovensko mlekarstvo in južnoafriški trg.

Kdor ni še slišal, kako dobičkonosno je razpečanje blaga, posebno kmetijskega, v onih krajih, kjer so besnele vojske, ta naj vpraša angleške in nemške izvažalce, ki zalagajo afriška tržišča onih dežel, ki se sedaj odpirajo svetovnemu prometu in intenzivnejši kulturi. Seveda to ni lahko, in marsikomu se zdi prekmorska kupčija imenitna v teoriji, a v praksi se kaže vsakovrstnih težkoč stotero; že pri izdelovanju se prične in pri pošiljavi za izvoz namenjenega blaga; potem pa odločuje kupčevalčeva zvedenost in špekulacijski dar, ki ve izkoristiti vsak ugoden odnosaj. In četudi potemtakem ne kaže gospodarstvu naravnost izvažati, kjer gola špekulacija obeša premnogokrat ves prekmorski kapital na eno samo nit, se cene vendar izdatno zvišajo, če je blago namenjeno izvozu, ker izvažalec rad plačuje, če je prepričan o dobri kakovosti. Li res cvete tudi našemu mlekarstvu na južnem trgu lepša bodočnost? To mora pač vsak priznati, ne da bi bil veščak, če pomisli, da nas veže imenitno pristanišče z vesoljnim svetom, posebno ugodno z vzhodno Afriko, ki nam če biti sploh izvrstna za izvoz, ker sta Anglež in Nemec — najhujša naša konkurenta — malone

2000 kilometrov bolj oddaljena. Že tole dejstvo nam more prinašati dobiček, če je le izdelovanje možno vzdrževati kvalitativno ono konkurenco. A tu nam je pobesiti oči, ker smo šele v povojih, okretni in brez matere. Nedosežni so nam sedaj vesoljni trgi, ker smo začetniki doma in zunaj pa nevedni. Da, manjka nam vzgojevalke, to je glavni pogoj, če hočemo približati slovensko mlekarstvo sploh vesoljnemu prometu. Dobro urejena mlekarška šola s primernimi tečaji za mlekarje, sirarje, mlekarske revizorje in kakor jih hočemo imenovati sploh, seveda na najširši praktični podlagi je velikanskega pomena za ugodni razvoj vsega slovenskega mlekarstva, je v pravem pomenu besede „conditio sine qua non“ (prvi pogoj). Le zato, ker se to življensko vprašanje navadno le mimogrede omenja, smo segli po peresu, da zabeležimo to, kar moramo priboriti najprej slovenskemu gospodarstvu — mero-dajnim činiteljem v preudarek —, ker dvignemo blagostanje našega kmeta živinorejca in sami sebe, če dvignemo mlekarstvo.

Pač vsaka stroka zahteva veščaka; zato se širijo križem sveta strokovne šole in tudi pri nas — a v mlekarstvu, kjer gre največ kapitala iz roke v roko, kjer je večinoma od izdelovalca odvisno, se li ta kapital podvoji ali uniči, tam, kjer je treba največ znanja, praktičnega znanja, pazljivosti in snage, se moramo po večini zanašati na novince ali starega mazača, ki niti „žajfe“ ne pozna. Stem pa nočem nobenemu mlekarju kaj očitati, saj on ni največ kriv te svoje nevednosti, ampak žalostni odnosi, malomarnost prizadetih društev, nebrižnost marsikterega činitelja, vplivanje političnih razprtij, ki so gospodarskemu gibanju strupena rosa. Saj nima prilike, da bi se izuril v svoji stroki, pri najboljši volji; pa naj mu sedaj razlagam, kaj je izvožno maslo, če niti ne ve, kakšen je toplomer? — Toli je napredovala v zadnjih desetletjih vsaka tehniška veda in posebno še mlekarška, da zahteva že popolnega moža, ki mora vpreči ne samo roki, temveč tudi um, da pride v resnici do pravega dobička — pa ne kakor bi kdo mislil, da lahko to po strani opravlja, „za kratek čas“.

Bolehno je naše mlekarstvo, da, in sicer hromo, ker nima enojne organizacije, in hiravo, ker je na slabi hrani, in zadovoljiti se mora z vsakršnim obrezkom. Nekaj prostora (četudi neprikladnega) in enega „fanta“ (dasi neizučnega) in mlekarjenje se takoj prične. Mo-goče pa ima oni prednost, ki bolj poceni dela. Pri tem se prihrani pet ali celo deset kron na mesec, in to je vseč zadrugi, četudi je na blagu mesečno za sto in še več kron na škodi — natanko se itak ne računa. Postavijo ga celo v drago in v krvavem potu sezidano mlekarnico, a delo mu ne gre izpod rok, ker mu je vse novo — še preveč. Seveda, po strokovnem spričevalu ga nikdo ne vpraša, ker ga nima, in prilika mu ni dana, da bi se usposobil, da bi dobil kak izkaz sposobnosti v svoji stroki.

Ta poslednja bolezen zatira, uničuje organizem našega mlekarstva, in to propade sčasom, če ne pridemo v okom tem nevarnim odnosajem; že sedaj se majojo zadruge, in žalostnih slučajev imamo dovolj, ko so zaprli novo mlekarnico, ker se kupci izogibajo ponesrečenemu blagu in trg ga izbruhne zopet v veliko škodo vseh zadružnikov. Pa kaj, če bi škodovalo to le prizadeti zadrugi; moralno škoduje vsemu zadružništvu, ker kmet izgublja zaupanje v to, kar ga edino še vzdržuje na površju gospodarskega močvirja.

Obrt — če jo smem tako imenovati —, ki podela že sedaj na Kranjskem in Primorskem na leto 10 milijonov kilogramov mleka, ki predstavlja 1.000.000 K kmetijskega kapitala in ki se z njo peča že danes sto zadrug, še nima zavoda, ki bi vzgajal pripravne delavce, kmetu v neprecenljivo pomoč in korist. Ali morejo merodajni činitelji še mirno gledati, ko izroča zadruga nevednežu svoje imetje v pogubo? Da rešimo tu izlahka s pravilno vpeljanim izdelovanjem 100.000 kron na leto in še več, ne bo ugovarjal nikdo, ki ve, kako se dvigne cena blagu, ki pride v spretno roko.

Naglašamo torej opetovano, da je po strogem strokovnjaskem črtežu napravljena mlekarška šola temeljni predpogoj vsakega razcvita v mlekarstvu v prid svetovni konkurenci. Če pa tega ni, je sploh izključeno, da bi se mogli dvigniti do izdelovanja izvoznega blaga, do najpopolnejše stopnje; životarili bomo temveč ob pičlem zaslužku domačega tržišča, pripustivši kakor zdaj veseljni trg Nemcem in Angležem, in Afrika nam ostane kvečjemu sladki sen v slabih časih.

Naravnost smešno je, da se pri nas v Avstriji, ki je zbog svojih izbornih kulturnih razmer za živinorejo takorekoč določena, tako patriarhalčno gospodari, kakor bi nam inozemstvo ne bilo za petami z uničevalno konkurenco. Zvišani carinski tarifi nas le navidezno pomaknejo v boljši položaj; končno je naš gospodarski uspeh vendarle odvisen od dobro urejenega in kvalitativno brezhibnega pridelovanja in tudi združna organizacija nam k temu naravnost nič ne pripomore, niti nobeno izvozu namenjeno spekulacijsko podvzetje, ki leži izven gospodarskega delokroga in je vsled navedenih težkoč najmanj pripravno v povzdigo neizkušene našega kmetijskega pridelovanja. Pač pa dosežemo sijajne uspehe na vseh trgih, ne da bi se preselili z razpečevanjem, privabimo dobro plačujočega uživalca in izvažalca in neznansko dvignemo razvoj domačega mlekarstva, če zboljšamo kakovost komaj dovoljnega mlekarškega blaga.

To silno važno vprašanje so dosedaj, žal, zane-marjali po vsi Avstriji, vsled česar se avstrijsko mlekarstvo naprej vali kakor lena megla, in skoraj zardevamo, če premislimo, da nas je Nemčija, ki je bila pred petindvajsetimi leti vsaj v kakovosti še daleč za nami, že davno in sijajno prehitela. Seveda so se prizadeti krogi tam — spoznavši namen prihodnjega gospodarstva — kar silno trudili ojačiti pridelovanje na podlagi dobro urejenega strokovnega pouka, dokaz, da je bilo v omenjenem roku zasnovanih v ta namen čez sto zavodov, in danes jih še štejemo čez dvajset najpripravnejših, dočim sta bila v Avstriji, ki je za mlekarstvo veliko bolj razpoložena, še pred kratkim temu smotru le dva zavoda posvečena.

Skrajni čas je torej, da se tudi pri nas merodajni činitelji, katerim je naloga skrbeti za blagor kmetijskega stanu, poprimejo vseh sredstev v povzdigo te v narodnem gospodarstvu že najimenoitnejše kmetijske panoge. Dal Bog, da bi vsi za to postavljeni dejansko pokazali, da imajo srce na pr vem mestu, s čemer si gotovo pridobe premnogo narodnih zaslug in pa hvalo tisočerih src. Slovensko mlekarstvo pa bo potem cvetelo in ob bogatem sadu postane naš kmetijski stan krepak.

M. Ivančič.

Vprašanja in odgovori.

Na vprašanje 6. v 1. številki letošnjega „Kmetovalca“, če je občinski odbornik uradno vezan iti z orožnikom,

če ima ta kakšno opravilo z ozirom na kazenski zakon, smo dobili od predsedništva c. kr. deželne vlade pojasnilo, iz katerega sledi, da naš odgovor ni bil pravilen. Uredništvo je spisalo prvi odgovor na podlagi razjasnil, ki jih je dobilo od pravnikov, a ti se niso ozirali na novejša zakone. Z ozirom na to popravljamo prvi odgovor in priobčimo

drugi odgovor: Glasom § 13. zakona o orožništvu z dne 25. decembra l. 1894. je orožništvo opravičeno za izvršitev svojih nalog posluževati se podpore vseh javnih organov, posebno tudi občinskih predstojnikov, ktera zakonska naredba torej na drugi strani imenovanim organom nalaga dolžnost, orožništvo podpirati § 13. napominjanega zakona slove: Orožništvo ima pravico, v izvršitev svojih služabnih dolžnosti zahtevati podporo vseh organov javne službe, sosebno civilnih oblastev, drugih stražništev in posameznih njih udov, županstev in vojaških poveljstev. — Pod županstvom je razumeti glasom § 15. občinskega reda predvsem župana in občinske svetovalec in pod organom občine ono osebo, ki je od občine nastavljeno po § 32. občinskega reda. Dalje je šteti med občinske organe tudi one glasom § 52 črka c nastavljene funkcionarje za posamezne dele občine, posebno za podobčine nastavljene. — Vsi ti organi so torej dolžni podpirati orožništvo pri izvršitvi njihovih službenih dolžnosti. — To sodelovanje občinskih organov se vrši v prenešenem delokrogu v zmislu § 29. občinskega reda, oziroma v zmislu § 13. gori navedenega orožniškega zakona

Vprašanje 41. Imam tri tedne starega pujska, ki je počil in se bolezen vsak dan hujša. Ali je ta bolezen ozdravljiva in kako? (F. K. v Ž.)

Odgovor: Če koža, ki obdaja čreva, na kakšnem mestu počli, da potem čreva venkaj stopijo in tišče v prostor med vnanjo in notranjo kožo, pravimo, da je žival počena ali kilava. Bula, ki se naredi, ker čreva pritiskajo na vnanjo kožo, se imenuje kila. Z ozirom na prostor, kjer je kila, razločujemo kilo na popku, na dimljah ali na mošnji. Kila je vsekdar nevarna, ker se s hrano napolnjena čreva lahko zaščipnejo in ker je v takem slučaju navadno pomoč prepezuja, postanejo čreva snetljiva in žival pogine. Najbolje je kilavo žival dati mesarju, kar seveda vsekdar ne gre. Kila se zdravi na dva načina, in sicer popolnoma in nepopolnoma. Popolno zdravljenje, ki se doseže le potom operacije, in sicer tako, da se kila odpre, čreva v trebušno votlino porinejo in se trebušna koža zašije. Ta operacija, ki jo more izvršiti le veščak, je pa vsekdar nevarna, ker je nevarnost da pride zrak v trebušno duplino, vsled česar pritisne silno nevarna vnetica trebušne kože. Zaraditega opuščajo popolno ozdravljenje kile ter se zadovoljujejo z nepopolno, ker ta največkrat zadostuje. Pri nepopolnem zdravljenju kile sta izvršiti dve nalogi, in sicer je čreva nazaj potisniti in jih obdržati v trebuhu. Čreva potisnemo na ta način nazaj, da živali en dan ne damo jesti, potem jo položimo na tla in skušamo z rahlim pritiskom čreva spraviti iz kile nazaj v trebuh. Nazaj spravljena čreva skušamo potem v trebuhu obdržati s tem, da delujemo na zacepljenje razpoke in na zraščanje kože in stanične tkanine z razpoko. V to svrhu se prazna kila podveže, se dene v precep ali se podšije in se potem vsa kila namaže s kako jedko mažo, na pr. z mažo iz španskih muh, z žvepleno ali s solitrovo kislino. Tudi nepopolno zdravljenje kile je reč veščaka.

Vprašanje 42. Zastopnik neke zavarovalnice me nagraja, ker sem baje preniško zavarovan, naj zavarujem svoje poslopje pri njegovi zavarovalnici za znesek, kolikor je zavarovalnina premajhna. Ali to gre in ali dobim v slučaju požara škodo od obeh zavarovalnic povrnjeno? (F. K. v Ž.)

Odgovor: Tako dvojno zavarovanje je dovoljeno, in sicer mora biti v novi polici to jasno povedano, da velja zavarovan-

vanje za tisto škodo, ki presega prvo zavarovanje. Zavarovalnica, ki sprejme drugo zavarovalnino, je zavezana to prvi naznaniti.

Vprašanje 43. Vse kokoši imajo po glavi in životu vse polno uši; tudi jih je v kurnjaku po špranjah in drugodi vse polno, tako da se bojim za kokoši. Ktera so sredstva kokošim pregnati uši? (J. Ž. v S. T.)

Odgovor: To kar Vi imenujete pri kokoših uši, so kurjaki ali perjevci, ki niso prave uši, ker se ne živijo od krvi, ampak od kokošjega perja in od kožnih luskin. Kurjaki se pa zatirajo kakor prave uši, in sicer je prvi pogoj snaga. Napadene kokoši se snažijo z močno tobakovo vodo, in sicer na tak način, da pride voda do vsakega kurjaka. Kurnjak je z vso skrbnostjo osnažiti; če pa ni dosti vreden, ga je pa najbolje sežgati in novega narediti. Tudi štipanje z mrčesnim praškom po kurnjaku je dobro.

Vprašanje 44. Čez koliko časa po otežitvi je mleko dobro za v mlekarne? (F. Z. v K.)

Odgovor: Prvo mleko po otežitvi, ki se imenuje mlezva, ima v sebi veliko pretvorjenih žleznih celic, ki so beljakovine. Te beljakovine so za mladiča velike redilne vrednosti, a so za izlelovanje presnega masla ali sira škodljive, ker ovirajo medenje ter delajo pri presnem maslu slab okus, pri siru pa nepravilno gojenje. Napominjane beljakovine sčasom izginejo iz mleka, oziroma dobe druge lastnosti, zato velja pravilo, da je vsaj teden dni po otežitvi čakati z oddajo mleka v mlekarne; če se pa dela fini šviški sir, pa tudi 14 dni.

Vprašanje 45. Imam senčeti v strminah v hribovskih krajih, ki sem jih gnojil z žlindro in s kajnitom. Štiri leta se gojenje dobro pozna, a v petem letu pa odneha in mah prične bujno rasti, zlasti v senčnih legah. Z brano teh senčeti ni mogoče obdelovati; da bi jih pa dal snažiti z železnimi grabljami, je pa predrago. Kako iz teh košenic najceneje odstranim mah? (F. A. v V. P.)

Odgovor: Gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom, čeprav je bilo zadostno, more kvečjemu izdati za štiri leta. Če ni več v zemlji dovolj redilnih snovi, pa trave in detelje opešajo in razširjajoči se mah jih še bolj zatira. V takem slučaju ni druge pomoči, kakor zopet gnojiti ter je zlasti vzeti veliko kajnita, ker ima ta tudi lastnost, da zatira mah. Z novim gnojenjem okrepite trave in detelje, da se bodo mogle mahu ustavljati ter bodo potem one mah zatirale, seveda s posebnim pridom le tedaj, če jim pridete z branjem ali z grabljenjem na pomoč. Cenejšega nadomestila za branje in grabljenje ni nobenega.

Vprašanje 46. Pri nas pokladajo kravam oljne tropine, da bi imele boljše mleko, a mleko je še slabše. Kaj je temu vzrok; ali morda preveč tropin pokladajo? (I. Sch. na R.)

Odgovor: Oljne tropine so zaradi njih velike vsebine beljakovin izborna krmilo za molzne krave, ker delajo več mleka, kajti dogano je, da krmljenje beljakovin pospešuje množino mleka. Tudi tolščoba v tropinah ni brez vpliva, vendar ji ne gre tisti vpliv, kakor se ji navadno pripisuje. Mnenje naših gospodarjev, da so tropine tem boljše, čim mastnejše so, je napačno. Kakor na eni strani vemo, da beljakovine in tolšča delajo več mleka, pa na drugi strani še danes ni popolnoma dognano, kako vpliva krma na dobroto mleka, oziroma kaj dela tolšča v mleku. — Če pri Vas pokladajo oljne tropine, to gotovo blagodejno vpliva na množino mleka, da bi pa vselej tega mleko postajalo slabše, je pa odločno nemogoče in ne moremo drugega misliti, kakor da se delajo preskušnje, oziroma sodbe, na podlagi napačnih domnevanj.

Vprašanje 47. Na vrtu imam lansko leto vsajane prtilične jablane, ki jih ob saditvi nisem obrezal, ker so že nekoliko pognale. Koliko naj jih sedaj obrežem in ali smem vse lanske poganjke porezati, ker so čisto kratki (2 dm) ostali in je drevje kakor trnjevo? (I. Sch. na R.)

Odgovor: Tako drevje Vam priporočamo kar se le da na kratko obrezati, in sicer dol do tistega očesa na vsaki veji, kjer hočete imeti nov in krepak poganjek, pri čemer prav nič ne škoduje, če odpade ves lanski poganjek.

Vprašanje 48. Imam tri tedne stare pujske, ki so bili do enega tedna zdravi, a potem so postali garjavi in bolehní. Kako se zdravijo taki garjavi pujski? (A. P. v L.)

Odgovor: Ta bolezen se imenuje izpuščaj pujskov, ker se kaže le pri sesajočih prasičih. Izpuščaj nastane vsled preoblike in pretečne krme, ki jo dobiva doječa svinja. Za zdravljenje je najprej krmo primerno premeniti ter svinji dajati na dan 30—60 g Glauberjeve soli. Izpuščaj se vsak dan smije z mlačno milnico in krmeljave oči se ispirajo z mlačnim mlekom.

Vprašanje 49. Pri apnenici imam veliko suhega apna, pomešanega z ožgano zemljo in z gramozom. Je li ta mešanica dobra za gnojenje travnikov ali vinogradov. V vinogradu imam črno zemljo in trte ne uspevajo dobro. Pri apnenici je tudi polno ožgane ilovnate zemlje, ali je ta tudi porabna za gnojenje? (I. Š. v S.)

Odgovor: Apno je vsekakor dobro gnojilo za zemlje, ki jim nedostajajo te redilne snovi. Ožgana zemlja je pa manj vredna kakor neožgana in o gramozu kot gnojilu sploh ni govoriti. Ravnotako je žgana ilovnata zemlja brez vsake vrednosti.

Vprašanje 50. Ali je kaj resnice na tem, kar pri nas trdijo ljudje, da se zareže ščurki, če se krmi s češnjevimi drvimi? (I. S. na B.)

Odgovor: Večkrat vsako leto nam pride kako vprašanje enake vrste pod roko, in vselej damo primeren odgovor, ki ima namen pobijati take bedaste trditve. Če smo sprejeli tudi Vaše vprašanje, je temu povod, da pokažemo, kako pri nas še tli vera na vraže, ki je najhujša nasprotnica vsakega pravega napredka. Dokler naš kmetovalec ne bo vzgojen in izobražen za svoj težki poklic, toliko časa bo veroval na vraže in ne bo zahteval napredka, s čemer hočemo reči, da je dobra in za kmetijske razmere primerno urejena ljudska šola temelj vsakemu kmetijskemu napredku. Neumnost je najdražja reč na svetu, a najbolje je naložen tisti denar, ki ga damo za izobrazbo. Pravijo, koliko škoda je za kmeta, ker mora otrok prelozgo v šolo hoditi, a tiste škode nihče ne izračuna, ki jo imajo kmetje, ker niso dovolj hodili v dobre šole.

Gospodarske novice.

* Naročnike na razne gospodarske potrebščine nujno prosimo, naj pri vsaki naročitvi sporoče zadnjo pošto in železniško postajo.

* V cepljenju popolnoma izurjene ljudi, najrajši učence grške ali ktere druge kmetijske šole, sprejme za pomladanska dela v drevesnici c. kr. kmetijska družba proti dobri plači. Pismene ponudbe naj se pošljejo družbi.

* Cepičev družba letos ne more oddajati, kajti hudi mraz v tej zimi je naredil v drevesnici toliko škode, da družba niti zase nima dovolj cepičev.

* Nove vrste krompirja je naša družba tudi lansko leto preskušala, a le dve vrsti sta se obnesli, da jih moremo priporočati za razmnožitev. Ti dve vrsti sta Rambouskove vzgoje ter sta „Velikan Goljat“ in „Ljudski oče“. Obe vrsti sta zelo rodovitni — dobili smo petindvajsetkratnega pridelka — sta popolnoma zdravi in nismo zapazili nobenega znaka krompirjeve bolezni, kajti zelišče je bilo do zadnjega zdravo. Prva vrsta ima izredno debelo gomolje, druga pa ga da veliko število. Obe vrsti sta pozni. Za preskušnjo more družba oddati nekaj stotov tega krompirja, a le v vrečah po 5 in 10 kg, in sicer kg po 20 h. Ker je zaloga omejena, bomo mogli postreči le prvim naročnikom, in sicer izključno le družbenim udom.

* **Gospodarske potrebščine, ki jih družba oddaja v l. 1903.** V nastopnem objavljamo vse gospodarske potrebščine, ki jih družba oddaja to pomlad, ter prosimo p. n. gg. ude, naj se o cenah pouče in ne povzročajo nepotrebnega pisarjenja s povpraševanjem o rečeh, ki so že tako v listu objavljene. Nujno prosimo uvaževati naslednje:

1. Naročila se sprejemajo le na potrebščine, ki so navedene v „Kmetovalcu“.

2. Naročnik naj natančno pove, kako in kam naj se naročeno blago pošlje; zlasti je navesti zadnjo železniško postajo in pošto.

3. Blago se posameznim naročnikom oddaja le za gotov denar ali proti povzetju.

4. Pri skupnih naročitvah po podružnicah se blago pošlje na upanje, a podružnični načelnik jamči za redno plačevanje.

Družba ima v zalogi naslednje gospodarske potrebščine, in sicer po navedenih cenah:

I. Semena.

1. Deteljno seme, preskušeno glede čistosti od c. kr. semenskega preskušališča na Dunaju, in sicer seme domače, rdeče ali štajerske detelje *kg* po 1 K 65 h in seme lucerne ali nemške (večne) detelje *kg* po 1 K 45 h z zavojem vred.

2. Seme krmske pese, in sicer rdeče mamutovke, rumene steklenke in rumene ekendorfarice *kg* po 80 h.

3. Laneno seme, pravo rusko iz Rige, *kg* po 38 h.

4. Semenski krompir, in sicer vrste oneidovec, zborovec ter triglavan 100 *kg* po 7 K z vrečami vred. Krompir se oddaja le v celih vrečah po 50 *kg*. Nove vrste, „Velikan Goljat“ in „Ljudski oče“ *kg* po 20 h, v vrečah po 5 ali 10 *kg*. Vsak naročnik more dobiti od teh novih vrst le po eno vrečico.

5. Semenski oves Milnerjev, izmed najboljših novih zgodnjih vrst ovs, tudi pri nas z najboljšim uspehom preskušeni, po 20 K za 100 *kg* z vrečo vred.

6. Seme prave sive francoske ajde se bo oddajalo šele meseca junija in julija ter se bo cena šele takrat objavila.

II. Sadno drevje, z ozirom na dotične razglase v „Kmetovalcu“, razen onega drevja, ki ga udje brezplačno dobe, po 70 h komad. Oddajajo se visokodebelne in pritlične hruške in jablane ter visokodebelne, dvakrat cepljene češnje.

III. Močna krmila in živinska sol.

1. Lanene tropine, zmlete, se oddajajo po 18 K 100 *kg* z vrečami vred, in sicer le v celih vrečah po 50 *kg*.

2. Sezamove tropine, zmlete po 16 K za 100 *kg* z vrečami vred, in sicer le v celih vrečah po 50 *kg*.

3. Živinsko sol priskrbuje družba le udom, ki ne morejo sami ponjo v Ljubljano, in sicer po 6 K 63 h za 100 *kg* in po 3 K 38 h za 50 *kg*. Ta sol se pošilja v vrečah po 50 in 100 *kg* ter je denar naprej poslati. Brez denarja se nobena naročitev ne zvrši.

IV. Umetna gnojila.

1. Tomasova žlindra v vrečah po 100 *kg* po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %
6 K 20 h	6 K 50 h	6 K 80 h.

Žlindra se oddaja le v celih vrečah po 100 *kg*, in sicer se vselej oddaja tisto blago, kakršno je v zalogi.

2. Rudninski superfosfat, zajamčeno s 14 % fosforove kisline, se le oddaja v vrečah po 100 *kg* po 7 K 25 h.

3. Kostni superfosfat v vrečah po 100 *kg*, 18 odstoten 11 K 50 h, 14 odstoten 9 K.

4. Kostna, brezklejna moka 100 *kg* 10 K.

5. Kajnit le v vrečah po 100 *kg* 5 K.

6. Kalijeva sol, 40 odstotna, 100 *kg* po 12 K 60 h v vrečah po 100 in po 50 *kg*.

7. Vsa druga umetna gnojila po tržnih cenah.

V. Potrebščine za vinstvo.

1. Modra galica, v vrečah po 50 in po 100 *kg*, po 48 K, in sicer podružnicam postavljena voznine presta do sedeža podružnice.

2. Žveplo, fino zmleto, najboljšee, po cenah, ki se pravočasno objavijo.

3. Trtne škropilnice, najboljšega izdelka, železni deli ponikljani, iz močne bakrene ploščevine, kos po 18 K.

4. Žveplalniki najboljše sestave „Reks“, kos po 19 K.

VI. Orodja, stroji in druge priprave.

1. Požiralnikove cevi, kos po 10 K.

2. Kose bo družba oddajala ob času košnje po cenah, ki jih še objavimo.

3. Prave bergamaške osle. Cene objavimo prihodnjič.

4. Kmetijske stroje po izvirnih cenah z 20 do 25 % popusta.

5. Mlekarske stroje in mlekarske potrebščine istotako z 10—20 % popusta.

* **Naročnikom na Tomasovo žlindro** naznanjamo, da smo vsa naročila zvršili s šestnajstodstotnim blagom. Kdor je denar za boljše blago naprej poslal, dobi, oziroma je dobil preveč poslani denar vrnjen.

* **Naročitve na modro galico, žveplo, škropilnice in žveplalnike** naj p. n. gg. načelniki podružnic izvolijo vsaj do 15. aprila zbrati in družbi prijaviti. Podružnicam se postavi žveplo in modra galica voznine prosto do sedeža podružnice, zato prosimo gg. ude, da blago naročajo le potem podružnic, ker jih potem to blago veliko manj stane.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Tečaj za vinogradnike in gornike na kmetijski šoli na Grmu.

Vsled sklepa deželnega zbora v IV. seji dne 21. junija leta 1901. priredi podpisano vodstvo letos drugi tečaj za vinogradnike in gornike na Grmu. V tem tečaju, ki se prične dne 9. marca zjutraj ter se konča 15. marca, se bo praktično poučevalo v vseh spomladanskih delih novega vinogradništva, tudi v suhem cepljenju trt, posebno vlaganje v mah.

V mesecu juniju bo za iste udeležnike drug, osemndnevni tečaj za poletnja dela. Tisti vinogradniki in gorniki, ki se žele tega prvega tečaja udeležiti, naj se glede sprejema **tako** zglase pri podpisnem vodstvu.

Revnejši udeleženci dobodo primerno denarno podporo, to je odškodnino za potovanje in mučenje na Grmu.

Vodstvo kmetijske šole na Grmu,

dne 26. februarja 1903.

Listnica uredništva.

F. K. v Ž. Pašnik smete poljubno spremeniti v njivo; sicer pa tudi po pašniku ne sme nihče voziti, zlasti če je kolovoz poleg.

A. M. v M. Čeprav se je sprememba v posesti v kratkem času izvršila, vendar je plačati vso postavno pristojbino; pač pa morete z vlogo na deželno finančno ravnateljstvo prositi za milostno znižanje pristojbine.

F. O. v T. Tako nadziranje žganjarskega kotla ni le dovoljeno, temveč je finančni straži predpisano.

I. P. v S. Zakon o potih za silo velja le za slučaje, kjer ni še drugega pota; če je pa že kak pot, potem ga i tako ni treba več izposlovati. Na tak slučaj se je nanašal dotični naš odgovor.

J. Z. v V. Sušilnica za meso in sadje ne more biti enainista. Velikost sušilnice za sadje je zavisna od množine sadja, ki se ima sušiti.

J. T. v B. Če Vi pišete, da se krave vidno suše in hirajo, kadar se teleta odstavijo, je to veliko premalo, da bi mogli spoznati bolezen, za katero krave boleajo, in da bi Vam mogli dati kak svet.